

Fizyka

Szkoła podstawowa

Podstawowe założenia, filozofia zmiany
i kierunki działania

**Autorzy: Dariusz Bossowski, Lidia Skibińska,
Marek Thomas**

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

 **podstawa
programowa 2017**

**Dobra
Szkoła**

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

Uwarunkowania wstępne

W zreformowanej szkole podstawowej nauczanie fizyki ma obejmować klasy siódmą i ósmą: w wymiarze czterech godzin lekcyjnych w cyklu, po dwie w każdej klasie.

Sumaryczna ilość czasu jest więc taka sama jak obowiązująca w gimnazjach.

Warunki i sposób realizacji

Treści nauczania		Klasa
1.	Ruch i siły	VII 2 godziny tygodniowo
2.	Energia	
3.	Zjawiska cieplne	
4.	Właściwości materii	
5.	Elektryczność	VIII 2 godziny tygodniowo
6.	Magnetyzm	
7.	Ruch drgający i fale	
8.	Optyka	

Warunki i sposób realizacji

- Fizyka jest nauką przyrodniczą, nierozzerwalnie związaną z codzienną aktywnością człowieka.
- Pojęcia, prawa i teorie fizyki kształtują styl myślenia i działania opartego na metodzie naukowej.
- Nauczanie fizyki powinno być postrzegane przede wszystkim jako sposobność do zaspokajania ciekawości poznawczej uczniów i na tej bazie kształtowania umiejętności zdobywania wiedzy.
- Zawarte w podstawie programowej wymagania doświadczalne stanowią kluczowy element osiągnięć uczniów i powinny być traktowane priorytetowo.
- Eksperymentowanie, rozwiązywanie zadań problemowych oraz praca z materiałami źródłowymi powinny stanowić główne obszary aktywności podczas lekcji fizyki.

Warunki i sposób realizacji

- Rozwiązywanie zadań rachunkowych powinno stanowić element uzupełniający i nie dominować w procesie nauczania–uczenia się fizyki.
- Lekcje fizyki to przede wszystkim sposobność do konstruktywistycznej weryfikacji poglądów uczniów oraz czas na budowanie podstaw myślenia naukowego – stawiania pytań i szukania ustrukturyzowanych odpowiedzi.
- Zawarte w podstawie programowej treści nauczania zostały wybrane w celu kształtowania podstaw rozumowania naukowego, obejmującego rozpoznawanie zagadnień, wyjaśnianie zjawisk fizycznych, interpretowanie oraz wykorzystanie wyników i dowodów naukowych do budowania fizycznego obrazu rzeczywistości.

Warunki i sposób realizacji

- Podstawa programowa stanowi minimalny zbiór wymagań szczegółowych, który może być uzupełniony przez treści rozszerzające (z wyraźnym zaznaczeniem tego faktu).
- Nauczanie na kolejnych etapach edukacyjnych będzie realizowane z wykorzystaniem treści ułożonych w sposób spiralny. Ta strategia umożliwia wprowadzanie w przyszłości nowych treści tak, by powiększany był zasób wiedzy i umiejętności przedmiotowych, a uczeń przybliżał się do zrozumienia problemów w szerszej perspektywie poznawczej.
- Taka organizacja procesu nauczania–uczenia się wymaga stawiania coraz trudniejszych pytań, dokonywania nowych odkryć, rozwiązywania zadań wymagających coraz bardziej złożonych umiejętności.

Istota zmian

1. Kolejność celów głównych nauczania fizyki, zgodna z powiększającym się zasobem wiedzy oraz kształtowaniem i rozwojem umiejętności.
2. Wyodrębnione z dotychczasowych treści szczegółowych osobnego działu tematycznego *Zjawiska cieplne*.
3. Wyróżnienie wymagań doświadczalnych na końcu każdego działu tematycznego jako stanowiących jego integralną część, a nie – jak dotychczas – odrębny zbiór wymagań.
4. Rozróżnienie w opisie wymagań doświadczalnych **demonstracji** (*demonstruje, rozróżnia*), **pokazu** (*ilustruje, obserwuje*) oraz **wykonywania doświadczeń** (*bada, wyznacza, łączy, otrzymuje*) jako niezależnych umiejętności opanowywanych przez ucznia niezależnie od tego, czy wykonuje je samodzielnie, czy są wykonywane przez nauczyciela. Stanowią one kluczowy komponent osiągnięć uczniów i powinny być traktowane priorytetowo.
5. Uporządkowanie treści szczegółowych w logiczną całość gwarantującą warunki do zdobywania wiedzy, kształtowania umiejętności oraz formowania postaw niezbędnych na kolejnych etapach kształcenia.

Cele kształcenia – wymagania ogólne

Cele kształcenia są sformułowane w języku wymagań ogólnych i obszarów umiejętności.

Treści nauczania i oczekiwane umiejętności uczniów są sformułowane w języku wymagań szczegółowych.

Stanowią one podstawę ustalania kryteriów ocen i wymagań egzaminacyjnych.

I. Wykorzystanie pojęć i wielkości fizycznych do opisu zjawisk oraz wskazywanie ich przykładów w otaczającej rzeczywistości.

II. Rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem praw i zależności fizycznych.

III. Planowanie i przeprowadzanie obserwacji lub doświadczeń oraz wnioskowanie na podstawie ich wyników.

IV. Posługiwanie się informacjami pochodzącymi z analizy materiałów źródłowych, w tym tekstów popularnonaukowych.

Wymagania przekrojowe

Uczeń:

- 1)wyodrębnia z tekstów, tabel, diagramów lub wykresów, rysunków schematycznych lub blokowych informacje kluczowe dla opisywanego zjawiska bądź problemu; ilustruje je w różnych postaciach;
- 2)wyodrębnia zjawisko z kontekstu, nazywa je oraz wskazuje czynniki istotne i nieistotne dla jego przebiegu;
- 3)rozdziela pojęcia: *obserwacja*, *pomiar*, *doświadczenie*; przeprowadza wybrane obserwacje, pomiary i doświadczenia, korzystając z ich opisów;
- 4)opisuje przebieg doświadczenia lub pokazu; wyróżnia kluczowe kroki i sposób postępowania oraz wskazuje rolę użytych przyrządów;
- 5)posługuje się pojęciem *niepewności pomiarowej*; zapisuje wynik pomiaru wraz z jego jednostką oraz z uwzględnieniem informacji o niepewności;

Wymagania przekrojowe

- 6) przeprowadza obliczenia i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania oraz zachowaniem liczby cyfr znaczących, wynikającej z dokładności pomiaru lub z danych;
- 7) przelicza wielokrotności i podwielokrotności (mikro-, mili-, centy-, hekto-, kilo-, mega-);
- 8) rozpoznaje zależność rosnącą bądź malejącą na podstawie danych z tabeli lub na podstawie wykresu; rozpoznaje proporcjonalność prostą na podstawie wykresu;
- 9) przestrzega zasad bezpieczeństwa podczas wykonywania obserwacji, pomiarów i doświadczeń.

Wymagania szczegółowe

Zawarte w podstawie programowej treści nauczania zostały wybrane w celu kształtowania podstaw rozumowania naukowego obejmującego:

- rozpoznawanie zagadnień,
- wyjaśnianie zjawisk fizycznych,
- interpretowanie,
- wykorzystanie wyników i dowodów naukowych do budowania fizycznego obrazu rzeczywistości.

Wymagania szczegółowe

4. Zjawiska cieplne. Uczeń:

- 1) posługuje się pojęciem temperatury; rozpoznaje, że ciała o równej temperaturze pozostają w stanie równowagi termicznej;
- 2) posługuje się skalami temperatur (Celsjusza, Kelvina, Fahrenheita); przelicza temperaturę w skali Celsjusza na temperaturę w skali Kelvina i odwrotnie;
- 3) wskazuje, że nie następuje przekazywanie energii w postaci ciepła (wymiana ciepła) między ciałami o tej samej temperaturze;
- 4) wskazuje, że energię układu (energię wewnętrzną) można zmienić, wykonując nad nim pracę lub przekazując energię w postaci ciepła;
- 5) analizuje jakościowo związek między temperaturą a średnią energią kinetyczną (ruchu chaotycznego) cząsteczek;
- 6) posługuje się pojęciem ciepła właściwego wraz z jego jednostką;

Wymagania szczegółowe

4. Zjawiska cieplne. Uczeń:

7) opisuje zjawisko przewodnictwa cieplnego; rozróżnia materiały o różnym przewodnictwie; opisuje rolę izolacji cieplnej;

8) opisuje ruch gazów i cieczy w zjawisku konwekcji;

9) rozróżnia i nazywa zmiany stanów skupienia; analizuje zjawiska topnienia, krzepnięcia, wrzenia, skraplania, sublimacji i resublimacji jako procesy, w których dostarczenie energii w postaci ciepła nie powoduje zmiany temperatury;

10) doświadczalnie:

a) demonstruje zjawiska topnienia, wrzenia, skraplania,

b) bada zjawisko przewodnictwa cieplnego i określa, który z badanych materiałów jest lepszym przewodnikiem ciepła,

c) wyznacza ciepło właściwe wody z użyciem czajnika elektrycznego lub grzałki o znanej mocy, termometru, cylindra miarowego lub wagi.

Wymagania szczegółowe

	Treści nauczania	Wymagania doświadczalne. Uczeń:	Klasa
2.	Ruch i siły 18) doświadczalnie:	a) ilustruje I zasadę dynamiki, II zasadę dynamiki, III zasadę dynamiki, b) wyznacza prędkość z pomiaru czasu i drogi z użyciem przyrządów analogowych lub cyfrowych bądź oprogramowania do pomiarów na obrazach wideo, c) wyznacza wartość siły za pomocą siłomierza albo wagi analogowej lub cyfrowej.	VII
4.	Zjawiska ciepłe 10) doświadczalnie:	a) demonstruje zjawiska topnienia, wrzenia, skraplania, b) bada zjawisko przewodnictwa cieplnego i określa, który z badanych materiałów jest lepszym przewodnikiem ciepła, c) wyznacza ciepło właściwe wody z użyciem czajnika elektrycznego lub grzałki o znanej mocy, termometru, cylindra miarowego lub wagi.	
5.	Właściwości materii 9) doświadczalnie:	a) demonstruje istnienie ciśnienia atmosferycznego; demonstruje zjawiska konwekcji i napięcia powierzchniowego, b) demonstruje prawo Pascala oraz zależność ciśnienia hydrostatycznego od wysokości słupa cieczy, c) demonstruje prawo Archimedesesa i na tej podstawie analizuje pływanie ciał; wyznacza gęstości cieczy lub ciał stałych, d) wyznacza gęstość substancji, z jakiej wykonany jest przedmiot o kształcie regularnym za pomocą wagi i przymiaru lub o nieregularnym kształcie za pomocą wagi, cieczy, cylindra miarowego.	

Wymagania szczegółowe

	Treści nauczania	Wymagania doświadczalne. Uczeń:	Klasa
6.	Elektryczność 16) doświadczalnie:	<ul style="list-style-type: none"> a) demonstruje zjawiska elektryzowania przez potarcie lub dotyk, b) demonstruje wzajemne oddziaływanie ciał naelektryzowanych, c) rozdziela przewodniki od izolatorów oraz wskazuje ich przykłady, d) łączy według podanego schematu obwód elektryczny składający się ze źródła (akumulatora, zasilacza), odbiornika (żarówka, brzęczyka, silnika, diody, grzejnika, opornika), wyłączników, woltomierzy, amperomierzy; odczytuje wskazania mierników, e) wyznacza opór przewodnika przez pomiary napięcia na jego końcach oraz natężenia prądu przez niego płynącego.	VIII
7.	Magnetyzm 7) doświadczalnie:	<ul style="list-style-type: none"> a) demonstruje zachowanie się igły magnetycznej w obecności magnesu, b) demonstruje zjawisko oddziaływania przewodnika z prądem na igłę magnetyczną.	
8.	Ruch drgający i fale 9) doświadczalnie:	<ul style="list-style-type: none"> a) wyznacza okres i częstotliwość w ruchu okresowym, b) demonstruje dźwięki o różnych częstotliwościach z wykorzystaniem drgającego przedmiotu lub instrumentu muzycznego, c) obserwuje oscylogramy dźwięków z wykorzystaniem różnych technik.	
9.	Optyka 14) doświadczalnie:	<ul style="list-style-type: none"> a) demonstruje zjawisko prostoliniowego rozchodzenia się światła, zjawisko załamania światła na granicy ośrodków, powstawanie obrazów za pomocą zwierciadeł płaskich, sferycznych i soczewek, b) otrzymuje za pomocą soczewki skupiającej ostre obrazy przedmiotu na ekranie; c) demonstruje rozszczepienie światła w pryzmacie.	

Warunki i sposób realizacji

Podczas sprawdzania poziomu realizacji wymagań zapisanych w podstawie programowej zalecane jest zwrócenie uwagi na stopień opanowania następujących umiejętności przekrojowych:

- rozwiązywanie typowych zadań poprzez wykonywanie rutynowych czynności,
- rozpoznawanie i kojarzenie z wykorzystaniem pojedynczych źródeł informacji,
- wybieranie i stosowanie strategii rozwiązywania problemów,
- efektywna praca nad rozwiązaniem oraz łączenie różnorodnych informacji i technik matematycznych z użyciem odpowiednich reprezentacji doświadczalnych,
- formułowanie komunikatu o swoim rozumowaniu oraz uzasadnianie podjętego działania.

Warunki i sposób realizacji

W założeniach podstawy programowej wyróżniono kształtowanie czterech umiejętności. Są to:

- wykorzystanie pojęć i wielkości fizycznych do opisu zjawisk oraz wskazywanie ich przykładów w otaczającej rzeczywistości;
- rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem praw i zależności fizycznych;
- planowanie i przeprowadzanie obserwacji lub doświadczeń oraz wnioskowanie na podstawie ich wyników;
- posługiwanie się informacjami pochodzącymi z analizy materiałów źródłowych, w tym tekstów popularnonaukowych.

Warunki i sposób realizacji

Fundamentalną zasadą nauczania podstaw fizyki jest uczenie poprzez:

- nieustanne odwoływanie się do przykładów z codziennego życia,
- bogate ilustrowanie kontekstowe,
- czynne badanie zjawisk i procesów.

Warunki i sposób realizacji

Wyzwaniem dla szkolnej fizyki jest:

- dostarczanie uczniom narzędzi poznawania przyrody,
- prowadzenie do rozumienia jej podstawowych prawidłowości,
- umożliwianie korzystania ze zdobytej wiedzy i rozwiniętych umiejętności.

Lekcje fizyki to również dobry moment do ukazywania osiągnięć ludzkiego umysłu na drodze rozwoju cywilizacji.

Bez umiejętności, wiedzy i postaw, których korzenie tkwią w fizyce, nie sposób zrozumieć otaczającego nas świata – nie tylko w warstwie materialnej, lecz także kulturowej.

Dziękujemy za uwagę!

 **podstawa
programowa 2017**

